
AVUSTURYA SOSYALİZMİ'NİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

THE RISE AND DEVELOPMENT OF AUSTRIAN SOCIALISM

Efkan Canşen*

Geliş Tarihi: 25.04.2016
(Received)

Kabul Tarihi: 11.10.2016
(Accepted)

ÖZ: Avusturya Maksizm'i, "Austromarxismus", bilimsel literatürün dışında genel siyasi dil içerisinde de birbiriyle kesişen en az iki anlamda kullanılmaktadır. Avusturya Marksizmi denilince ilk olarak Karl Renner, Otto Bauer ve Max Adler gibi teorisyenlerden oluşan, Yirminci Yüzyıl'ın başından beri Viyana'da etkin olan ve Marksist metotları, eski Avusturya üzerindeki olaylara ve problemlere yönelik olarak kullanan bir grubun öncülüğündeki bilimsel Marksizm anlaşılır. Bu anlamda Avusturya Marksizmi, Avusturya sınırının dışına çıkan, yani uluslararası Marksist geleneğin özgül şartları altında oluşan bir gelişime anlamına gelmektedir. Diğer taraftan "Avusturya Marksizmi" kavramından, Avusturya sosyal demokrasisinin, özellikle iki savaş arası dönemdeki siyasal hareket ve etkisi anlaşılmaktadır. İki savaş arası dönemdeki Avusturya Sosyal Demokrat Partisi, siyasal literatürde "Avusturya Marxist" olarak yer almıştır.

Anahtar Sözcükler: Avusturya, Eski Avusturya, Marksizm, Sosyal Demokrasi, Avusturya Sosyal Demokrat Partisi

ABSTRACT: Austrian Marxism, except of scientific literature is used in political language at least in two meanings which intersect each other. Firstly Austrian Marxism is understood as marxist theoretical trend, a scientific marxism, represented by Otto Bauer, Karl Renner, Victor Adler and Max Adler who were active in Vienna since the beginning of the 20th century and used the methods of Marxism to solve the social problems in old Austria. In this sense "Austrian Marxism" is a movement that appears at the beginning of the 20th century within Austrian social democracy under the influence of the theoretical works and political activity of its leaders and thinkers. Between the two world wars the entire Austrian Social Democratic Party was denominated Austro-Marxist in political literature.

Key Words: Austria, Old Austria, Marxism, Social Democracy, Austria Social Democratic Party

* Yrd. Doç.Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim üyesi.

GİRİŞ

Avusturya Marksizmi, bu anlamda, Avusturya sosyalizminin stratejisi ve taktiği için örgütlenme ve yaşam gerçekliği ile eş anlamlı olmaktadır. Otto Bauer'e göre Avusturya Marksizmi, Amerikalı sosyalist gazeteci Louis B. Boudin'in tanıdığı Avusturyalı teorisyenlerden oluşan grubu adlandırmak için 1907'de tesadüfen ortaya attığı bir kavramdır.¹ Can çekişmekte olan Habsburg devletinin başkenti Viyana'da el ele vermiş, birbirleriyle aynı entelektüel düzeydeki dâhilerin çalışma grubunu tarif edebilmek için esasen rastgele ve sistemsiz bir biçimde kullanılmaktadır. Avusturya Marksizmi, gelişmenin her evresinde, bilimsel, siyasi eğilimli ve Avusturya sosyal demokrasisinin içerisinde yer alan kişiliklere ait, Avusturya sosyalizminin etkisini ifade eden, kesinlikle soyut değil aksine ağırlıklı olarak somut bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır.

Avusturya Marksizmi, siyasi hareket olarak, 1918'den sonra öncelikle Lenin ve Troçki tarafından eleştirilmiştir. 1927 yılından yani Avusturya birinci cumhuriyetinin iç politikasının değişiminden sonra sağın eleştirilerine uğramış ve "Avusturya Bolşevizmi" olarak adlandırılmıştır.² Soldan ve sağdan gelen eleştiriler Avusturya Sosyal demokrasisi tarafından övünçle karşılanmış, ağır eleştiriler sanki bir onur nişanı olarak benimsenmiş ve doğru yolda ilerlenildiğinin göstergesi sayılmıştır.³

Otto Bauer'in de ifade ettiği gibi "Avusturya sosyalizminin siyasi ve bilimsel dalı olan "Marksist merkezin uluslararası felsefesi" sonunda Avusturya Marksizmi kavramı içerisinde şaşkıncu biçimde eridi. Kavram, uluslararası hale gelerek, gitgide bilim ve siyaset arasındaki aksan farklılığını yitirdi, bilimsel analizlere dayanan ve içerik açısından siyasi sonuçları olan, Otto Bauer'in de formüle ettiği gibi, "sürekli Reformizm ve Bolşevizm arasında ortada" duran ve "gelecek için devrim, şu an için pratik reform" çabalamaları arasında umutlarını yitirdi.⁴ Kavramın, bilimsel

¹ Glaser Ernst, "Im Umfeld des Austromarxismus, Ein Beitrag zur Geistesgeschichte des Österreichischen Sozialismus", The Journal of Modern History, Reviewed Works, Vo. 58, No 3, The University of Chicago Press s. 762, Eylül 1986, <http://www.jstor.org/stable/1880266>

² Day B. Richard, Gaido Daniel, *Discovering Imperialism: Social Democracy to World War I*, Historical Materialism book series, ISSN: 1570-1522, Korinklije Brill, Leiden, Hollanda, 2012, s. 44.

³ A.g.e., s.44.

⁴ Leichter Otto, "Der Austromarxismus und der 15. Juli." Der Kampf, Internationale Revue 20, 1927, 395.

Marksizm okulunun karakterize edilmesi ve sonradan uluslararası yön ve eğilime uyum sağlayacak bir siyasi hareketin tanımlanması arasındaki farklılığı Karl Renner tarafından sınıflandırılan örnekte açıkça ortaya çıkar.

İki savaş arası dönemde Avusturya sosyal demokrasisi ve Marksist merkezin yönü açısından eski Avusturya'nın ulusal problemlerine, devlet öğretisine ve her tip toplumsal sorununa yönelik Karl Renner'in çığır açıcı katkıları olmuştur. Karl Renner, Avusturya sosyalizminin Otto Bauer tarafından şekillendirilmiş ve temsil edilmiş biçimine karşı gelmiştir.

Bauer de Renner gibi aynı siyasi ortamda çalışmasına rağmen, açıklamaları tamamen farklıydı: Renner'in düşünceleri, kritik noktalarda partinin resmi görüşüne muhalif olmakta ve anayasal açıdan bakıldığında da ancak bir on yıl sonra hayata geçirilebilir görülmekteydi.

1914'te Birinci dünya savaşı başlamasıyla, Avusturya Marksizminin çekirdeğini oluşturan arkadaş gurubunun harmonisi bozulduğunda Avusturya Marksizmi ağırlıklı olarak bilimsel bir ekole dönüştü. Geriye kalan, herkesin içerik olarak hem fikir olduğu, Avusturya Marksizminin, Avusturya Sosyal demokrasisinin ortak vatani, ortak kökeni olduğuydu. Avusturya sosyal demokrasisi, bu dönemde ve sonrasında heterojen görüşleri ve kişilikleri birbirlerine bağlayarak en ağır siyasi sarsıntıları, herhangi bir zarara uğramaksızın el birliğiyle aşmayı başarmış, örgütü içe ve dışa karşı ne pahasına olursa olsun korumuş, örgütlenmeyi çalışmalarının baş ilkesi haline getirmiştir.

Kavramın tarihsel gelişimi üzerine yaptığımız bu girişle birlikte öncelikle iki savaş arası dönemdeki Avusturya sosyalizmine baktığımızda, tarihsel açıdan Avusturya Marksizmi olarak görünenin Otto Bauer'in birinci cumhuriyetteki temel görüşlerini kapsayan politikalarının önceden hayata geçirilmesi ve partinin kurucusu ve birleştiricisi olan Victor Adler'in görüşlerinin de partinin temelini oluşturduğu görülmektedir. Avusturya sosyal demokrasisi, Victor Adler ve Otto Bauer'in, yüzyıl içerisinde yerine getirilerek, siyaseten korunulması başarılmış temel düşünceleridir.

Avusturya Sosyalizminin en önemli özelliği, başlangıçtan itibaren Marksizmin fatalist ve "bekle ve gör" stratejisini ve taktiğini yapıcı bir şekilde ispatlamış olmasıdır. Karl Marx, toplumun, doğa yasası gereği, kapitalizmden sosyalizme geçişinin bilimsel olarak engellenemez bir tarihsel gereklilik olduğuna yönelik deterministik yorumunda yeteri kadar ipuçları vermektedir. Buna göre sürecin olgunlaşmasını sonuna kadar beklerken herkesin devrime hazırlanmak için örgütlenmesi de akılsızca olmamakta

aksine oldukça mantıklı ve zorunlu gözükmektedir. Victor Adler, 1889'da Paris'te toplanan ikinci enternasyonalin birinci kongresinde yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

“Herhangi bir desteğe ihtiyaç duymaksızın kendiliğinden yıkılacak olan kapitalizmin son saatlerinde Proletarya, tinsel gelişiminin ölçüsünce kendi kaderini belirleyecektir. Bizim bu dakikada kabul etme ve korumanın dışında düşmanlarımızın umduklarından çok daha az bir etkimiz olabilir. Fakat bizim benliğimizde kendimizi bu an için hazırlamak yatmaktadır. Hazır olmak, hepsi bu.”⁵

1892'de sosyal demokrat işçi lideri Franz Schumacher, 11 saat (Elfter Stunde) adlı broşürü yayınladı. Schumacher'in broşürde şöyle yazmaktaydı:

“Bugünkü düzeni vurmak için bir saatimiz daha kaldı. Bu süre içerisinde birleşmek ve yaşama başa çıkmak zorundayız. Düşmanlar, tüm güçleriyle, bugün sosyalizm olarak adlandırdığımız yelkovanı durdurma çabası içerisinde. Fakat saat bizim lehimize işleyecek. Bugüne kadar sadece yoksulluk haberi vermiş olan çana vurmak için balyoz hazır beklemekte. Bir kez daha bir şeyler hareketleniyor ama bu sefer her şey farklı olmak zorunda ve farklı olacak. On ikinci vuruşta işçiler güç birliği oluşturacak ve iktidarı ele geçirecek bilince ulaşacaklar. Son vuruşta, bizi kıtlık ve yoksulluk içinde tutan çember kırılacak.”⁶

O dönemde oldukça fazla yayılan bu metinlerde, kapitalizmden sosyalizme doğal olarak kendiliğinden geçileceği ve bu geçişi kısa ve ortalama bir zaman diliminde gerçekleştirecek Marksizm anlayışının fatalist yorumu açıkça vurgulanmıştır. Hayali kurulan zaman dilimi, bazen oldukça yakın, bazen de oldukça uzak ve erişilemez kabul edilmektedir.

Bu bilinmezlik ve esneklik, gelecekle ilgili planlarda liderlerin uzak ve yakın beklentileri esnasında taktiksel olarak koşullara göre manevra yapmaya, taraftarları sabırsızlığa veya sabırlı bir bekleyişe yöneltmiştir. Bilinç dışı, ilkesellikten uzak şekilde düzenlenmiş olan bu mekanizma, zora düşünce istenilen yöne dönmeye olanak vermektedir. Kısa ve uzun vadeli beklenti arasındaki bu esneklik, bir taraftan tutkuyu ve enerjiyi artırarak birbirine bağlamakta diğer taraftan da değiştirilemez gerçekler ve varlığının

⁵ Leser Norbert, *Wasists Sailer, 1927- Als die Republik brannte*, Von Schattendorf bis Wien, Edition Va Bene, ISBN 3851671287, Viyana, 2002, s. 73.

⁶ Schmidt Helga, Czeike Felix, Franz Schumacher, *Europa Verlag*, Viyana 1964, s.17.

tunçtan surları arasında barıştırma görevi gören devrimi reforma indirgeyerek statükocu devrim kavramına benzetmektedir.

Devrim, gerçekte şiddet kullanılmaması fakat devrimci yanlısamları beslemek, belirsiz beklentileri dürtmek sonrasında da biraz devrimci olanları mutlu edebilmek ve reform pragmatizmine saygı gösterebilmek için kitlelerin önüne fırlatılmış, Ferdinand Lasalle tarafından harman savurmakta kullanılan, çatal biçiminde, tahtadan tarım aracı olan “yaba” şeklinde adlandırılarak alaya alınan bir kavram olarak kullanılmıştır. Ajitasyona doğru geniş bir alanda kabul görmüş olan en çok (maksimum) ve en az (minimum) arasındaki bu esnek kullanım, taraftarlarını değişen duygularla heyecanlandıran, küçümsemek ile gözde büyütmek arasında salınan parlamentarizm düşüncesiydi. Siyasi düşünce mekanizmalarının işleyişinin, döviz kuru gibi ihtiyaca göre yükseltilmesi veya alçaltılması, ilkelerin taktiksel değişimine ve geniş çapta uyumuna yol açmaktaydı gerçi ama uzun vadede kendi taraftarlarının yanlış bilgilendirilmeleri tehlikesine, değişen temizlik stratejilerinin çökmesine meydan vermekteydi.

15 Temmuz 1927’de bu strateji ve taktiğin tarihsel tutarlılığının çöküşü olarak mahkeme büyük jürisinin kararına yönelik Viyana’da iç savaş benzeri durumlar ve taşkınlıklar ortaya kondu. Bu durum Avusturya Marksist siyasetinin muhalefetine son verdi ve hem 12 Şubat 1934 yenilgisinin hem de Avusturya demokrasisinin batışının zamanından önce gerçekleşmesine neden oldu.

Sosyal demokrasinin neden olmadığı eski Avusturya’nın batışı, reform ve değişim planlarının uzunca bir süre engellenmesi, Habsburg devletinin Alman olmayan uluslarının galip güçlerin istekleri doğrultusunda yaptıkları çökertici hareketler, tamamıyla yeni bir tarihsel durumdur. Bir muhalif partiden, her geçen gün daha fazla can çekişen bir büyük devletten bir parti çıkıyor ve aniden, yaşayıp yaşamayacağı tartışılır olan küçük bir devletin sorumluluklarını üstlenmeye çalışıyor. Tarihin ironisi ve parti içi güç ilişkilerinin mekaniği; eski devleti çökene kadar tutmuş, yeni cumhuriyetin yeni devlet başkanı olmuş ve bir koalisyon dönemi başlatmış, sosyal demokrasiye ve sosyal demokrasi tarafından temsil edilen işçi sınıfına büyük bir güç vermiş, sosyal güvenlik ve çalışma bakanı Ferdinand Hanusch’u sembol isim haline getirerek arkadan sürüklemeye yöntemini başarıyla uygulamış olan, Karl Renner’i istemekte, Avusturya Sosyal Demokrasisi de , gücünü, Bavyera ve Macaristan modelinde olduğu gibi bir “Sovyet Cumhuriyeti” inşa etmek yönünde kullanma ve demokratik ilkelerine

sadakatsizlik olacak olan bir proleter diktatörlük kurulması girişimine karşı koymaktaydı.

İç Savaş: 1920'li Yıllar

Avusturya işçi sınıfı, Avrupa'nın diğer bölgelerine kıyasla, göreceli olarak en örgütlü sınıf bilincine sahip bir sınıftı. Sosyal demokrat parti, 1920'li yıllar boyunca, yüzde 6'lara varan bir oy oranına ulaşmış, Viyana'nın da yaklaşık yüzde 60 desteğini almıştı. Sermayenin kontrolü tamamen ele geçirilmiş ve neredeyse kızıl cumhuriyeti hayata geçirebilecek duruma gelmişti.⁷ Nüfusun yüzde 10'u parti kimliğini yanlarında taşıyan parti üyeleriydiler. 1919 yılındaki başarısız devrimin sonunda parti üyeleri ellerinde kalan silahlarla kendilerinin kurduğu paramiliter örgüt Schutzbund'u güçlendirmeyi başarmışlardı. İşçiler ise Birinci Dünya Savaşı sonrasında Viyana'daki cephaneliğin kontrolünü ellerine geçirmişlerdi. Rus devriminden sonra Alman sosyalizmi içerisinde meydana gelen büyük bölünme Avusturya'da gerçekleşmedi. Moskova'nın kontrolü altındaki Komintern (Komünist Enternasyonel) 6000 üyesi olan Avusturya Komünist Partisi (KPÖ)'ni destekledi ancak KPÖ, parlamentoda tek bir sandalyeye dahi sahip olamadı.⁸ Sol, faşizme karşı birleşmiş ve mücadeleye başlamıştı. İpleri biraz gevşettiler mi birkaç yıl öncesinde solun Mussolini tarafından imha edildiği İtalya'ya göz atmaları yeterliydi. Ancak on yıldan daha az bir süre sonra faşistler, işçi sınıfına darbeyi vuruyorlar, kızıl Viyana kollarını açarak Hitler'i davet ediyor, Çekoslovakya'da suçluların saklanması göz yumuluyordu.

Otto Bauer'in sosyal demokrasiye ilk ihaneti 2 Mart 1927 gecesi başlamıştı. Burjuva partilerin yönettiği parlamenter koalisyondan gelen emirlerin altında hareket eden Avusturya ordusu yasadışı olarak Viyana'daki cephaneliğe girdi. Bu hareketin önemi olayın üzerinden iki ay geçtikten sonra anlaşılabilir. Cephaneliğe giriş, parlamentoda cumhuriyeti korumak için yasal olarak stoklanmış silahların sosyal demokrat otoritelerin kontrolü altında mı olması gerektiği tartışmasını alevlendirmişti. Sonuçta silahların güvenli bir şekilde tutulması için sadece hükümet tarafından bilinen güvenli bir yere götürülmesi noktasında uzlaşmıştı.

⁷ 1920-1934: *The death of the Austrian left*, libcom.org, <https://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

⁸ 1920-1934: *The death of the Austrian left*, libcom.org, <https://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

Mayıs ayında makineli tüfekler, mermiler, toplar gizlice Viyana'da depolandı ve sosyal demokrat üyeler tarafından bir daha asla görülmediler. Daha sonraki yıllarda benzeri gasplar düzenli olarak yapıldı ve sonunda isyan başladı. İşçi sınıfı 710 makineli tüfek ve 40.000'e yakın modern silahla birlikte cephanesini yitirdi.⁹

Sosyal Demokrat Parti, işçilere ait olan silahları kaybetmeye razı olmadı ve direnişi kırdı.

Bir önceki yıl Sosyal Demokrat Parti, faşist Heimwehr milisleri tarafından tutulmuş olan Schattendorf kasabasında miting düzenlemişti. Miting sırasında bir meyhaneci ve oğlu, yürüyüşçülere doğru faşist sloganlar atmaya başladılar. Yürüyüşçüler de onlara taş atarak karşılık verdiler. Baba ve oğlun işlettikleri meyhaneye girmeye çalıştılar. Meyhaneci ateş açtı ve bir çocuk ve bir emekli olmak üzere üç kişi hayatını kaybetti.¹⁰

Olaydan altı ay sonra meyhaneci beraat etti. Mahkemenin sonuçlanmasından iki gün sonra, 16 Temmuzda, bu büyük haksızlık şehirde yayılmaya başladı. Kendiliğinden oluşan bir protesto mitingi nedeniyle işçiler, işlerini bıraktılar ve Viyana'nın merkezine doğru ilerlemeye başladılar. Şehirde fiili bir genel grev çağrısı yapıldı. Tramvaylar durdu ve sokak lambaları söndürüldü. Önce parlamento binası önünde büyük bir kalabalık toplandı daha sonra ana caddeye şehir mahkemesine doğru hareket edildi. Atlı polisler kalabalığa müdahale etmek istedi ama kısa bir zamanda geri püskürtüldüler. Protestocular, binanın içine girdiler ve içeriye ateşe verdiler.

Sosyal demokrat liderler bu çatışma başlar başlamaz başka bir çatışma olmaması için çabalamaya başladılar. Sosyal demokrat liderlerin çözümü, Schutzbund'u dağıtmak, işçileri savunmak değil onları frenlemektir. Silahlı işçiler polisle onların arasında kaldı. Schutzbund liderleri ve Viyana'nın sosyal demokrat belediye başkanı acil sükunet çağrısı yaptıklarında ciddiye alınmadılar ve işbirlikçi olmakla suçlandılar.

Sonunda miting dağıtıldı. Protestocular mahallelerine dönerken karakollara saldırdılar. Olaylar sona erdiğinde 57 işçi, 28 mitingçi seyreden kişi ve dört polis hayatını kaybetmişti. Sosyal demokratların güvenilirliği bu

⁹ 1920-1934: *The death of the Austrian left*, libcom.org,
<https://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

¹⁰ 1920-1934: *The death of the Austrian left*, libcom.org,
<https://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

olaylardan sonra tamamen kayboldu ve işçilerin de umutları tükendi. Aylar sonra gerçekleştirilen 5. Ulusal Schutzbund da konferans delegeleri Temmuz derslerini tartıştılar.

Bu konferansın sonunda “Siyasal nedenlerle kendiliğinden oluşan iş durdurma eylemlerinde alınacak direktifler” başlıklı bir rapor hazırlandı. Bu rapor, popüler başkaldırlara karşı işçileri, silahlı güçleri etkili bir şekilde yönlendirme kılavuzu olmaktadır.

1930’lu Yıllar: Avusturya Marksizminin Siyasal Bir Hareket Olarak Çöküşü

1930’lu yıllarda Avusturya sosyal demokratlarına yönelik faşizm baskısı daha da arttı. 1932 seçimlerinden sonra Hıristiyan sosyalistler, Faşist Heimwehr partisi ile koalisyon hükümeti oluşturdular. Faşistlerin lideri Emil Frey, işçileri bakanı yapıldı. Frey’in paramiliter gücü yedek polis gücüne dönüştürüldü.¹¹

1933 Şubatında işçilerle patronlar arasında çatışma başladı. En güçlü sendika olan SPÖ sendikası (Avusturya Sosyalist Partisi), demiryolu işçileri greve gittiler. Hükümet grevcileri tutuklamak ve işçileri işyerlerinden kovmak için orduyu göreve çağırdı.

Sosyal demokratlar, parlamentoda grevcilerin affedilmeleri için baskı yaptılar. Mart ayında Avusturya parlamentosu tartışmalarda çıkmaz sokağa girdi. Konu üzerine yeniden oylamaya gitmektense başbakan Engelbert Dollfuss, eski savaş kararnameğine dayanarak parlamentoyu askıya aldı.

SPÖ üyeleri, büyük bir öfkeyle karşılık verdiler. İç savaştan sonra Komünist Partiye katılmış olan Otto Leichter’in şu sözleri içine düşülen durumu gözler önüne sermekteydi: “Bu faşizmin başlangıcı. Eğer bu ilk adımı tüm gücümüzle bertaraf edemezsek bir daha geriye dönüş mümkün olmaz.”¹²

Altı gün sonra Otto Bauer ve diğer liderler yoldaşlarının devrim arzusunu yatıştırma mücadelesine giriştiler. Viyana’nın 382 parti temsilciliğinin bir araya geldiği toplantıda şu önerileri sundular:

a. Faşistleri parlamentoyu yeniden toplamaları konusunda çabalayacaklar

¹¹ Talos Emmerich, Neugebauer Wolfgang, *Austrofaschismus. Politik, Ökonomie, Kultur. 1933–1938*, Lit Verlag, 5. Baskı. Viyana, 2005, ISBN 3-8258-7712-4, s. 30

¹² *1920-1934: The death of the Austrian left*, libcom.org,

<https://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

b. Karl Renner, açıkça parlamentonun çöküşünü protesto etmelidir

c. Viyana il meclisi toplanmalı ve Karl Seitz, anayasa mahkemesinden önce acil güçler eyleminin aleyhinde konuşmalıdır.¹³

Hükümetle bu çizgide bir görüşmenin içeriği açıkça Heimwehr gibi faydasız anti demokratik elementleri kapsamaktaydı. Martın ortasında sosyal demokrat liderler, polis parlamento toplantısını engellemeye çalışıldığında gecikmeli olarak genel grev emri yayınladılar.

Herkes biliyordu ki genel grev etkili bir iç savaş anlamına gelmekteydi. Bunu engellemek için parlamentonun askıya alınmasına karşı direniş gösterisini devam ettirmek onlar için çok önemliydi.

SPÖ böylece, patronların hükümetini ve onun paramiliter gücü olan Schutzbund'u birbirlerini sırtlamamaları gibi garip bir işi kendine görev edindi. Sonuç oldukça kötüydü. Otto Bauer ve diğer sosyalist liderler ayın 16'sında sabah erkenden parlamentoya gittiler ve toplanma çağrısı yaptılar. Polis binadan çıkmalarına eşlik etti. Ve hükümet toplantı çağrısının geçersiz olduğunu deklare etti. Bauer, parlamentoyu restore etmeyi talep ettiği için Schutzbund'a ayaklanmamasını söyleyebildi.

Yeni rejimin durumuyla ilgili tüm şüpheler gelecek aylarda dağıldı. Dollfuss, parlamentonun bittiğini ve geriye dönüşün artık mümkün olamayacağını açıkladı. Hükümet, güçlü, otoriter bir liderlik altında idi. SPÖ liderleri yalan söylemeye devam ediyorlardı.

1934 Şubat ayında Linz parti sekreteri Richard Bernaschek olanlara daha fazla dayanamadı ve parti yönetimine gönderdiği mektupta şunları dile getirdi:

“Eğer yarın yani pazartesi günü, Yukarı Avusturya'da silah arayışına başlanırsa veya parti görevlileri, özellikle Schutzbünder tutuklanırsa, şiddetli bir direniş ortaya çıkar. Viyana ile yaptığımız telefon görüşmelerinden bizim beklediğimiz başta Viyanadakiler olmak üzere tüm işçi sınıfına hareket emri vermenizdir. Geriye dönmeyeceğiz. Parti yönetimini bu kararlar

¹³ 1920-1934: *The death of the Austrian left*, libcom.org,
<https://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

ilgili bilgilendiremedim. Eğer işçi sınıfı bizi yüzüstü bırakırsa bu çok utanç verici olur.”¹⁴

Mektup, Otto Bauer’ın eline gece yarısı geçti ve hızla Bernaschek’e eylemden uzak durmasını tembihleyen bir mesaj yolladı.

Polis sabahın altısında Linz’deki Sosyal Demokrat Parti merkez bürosunu bastığında Schutzbündler birliği makineli tüfeklerle ateş ederek karşılık verdi ve Avusturya iç savaşa sürüklenmiş oldu.

İsyan alevlenirken SPÖ liderleri bir kez daha telaşa kapıldılar. Ayın 12’sinde öğleden sonra Sosyal demokrat belediye başkanı tutuklanmadan önce acilen şehirde uzlaşma sağlamaya çalıştılar. Belediye başkanı tutuklandığı esnada tramvayların yeniden çalışması için genel grevin durdurulmasıyla meşguldü. O sabah sosyal demokrat partinin çöküşten önceki son toplantısı yapılarak Otto Bauer’ın Schutzbund’a ateş açılmadığı sürece ateş edilmeyeceğini içeren direktifleri bildirildi.

Aşağı Avusturya Schutzbundu’nun hükümetin takviye kuvvetlerini durduran her girişimine yönelik hareketsizliği ve demiryolu grevinin başarısızlığının etkisiyle mücadele birkaç günde sona erdi. İsyancıların büyük bir çoğunluğu ümitlerini yitirdi. Neticede 314 işçi hayatını kaybetti. O ayın sonuna doğru liderler Çekoslavakya’ya kaçtılar. Burada olayın kendilerinin hatasından kaynaklanmadığını belirttiler ve partiyi yeniden inşa etmeye çalıştılar. Geride kalan yedi yıl boyunca sosyal demokrat liderler birleşen işçi sınıfını bir takım hayata küsmüş, birbiriyle didişen hiziplere ayırmayı başardı.

Avusturya Marksizmi’nin siyasal bir hareket olarak çöküşü, aynı zamanda Avusturya demokrasisinin de sona ermesi anlamına gelmekteydi.¹⁵ Bu durum Mart 1933’te Dollfuss’un, sosyal demokrat yöneticilerin önceden uyarılarına rağmen, anayasayı kesintiye uğratması, 1938’de Avusturya’nın herhangi bir direniş olmaksızın bağımsızlığını kaybetmesinin bir ön denemesi olmaktadır.

Nasyonal Sosyalizmin çökmesinden sonra partinin yeniden örgütlenmesi ve resmi olarak yeniden yapılanması, eski dertleri aşmak ve

¹⁴ Kriechbaumer Robert, *Die grossen Erzählungen der Politik: Politische Kultur und Parteien in Österreich von der Jahrhundertwende bis 1945*, Böhlau Verlag, Viyana, 2001, ISBN 3-205-99400-0.

¹⁵ Leser Norbert, *Genius Austriacus, Beiträge zur politischen Geschichte und Geistesgeschichte Österreichs* Böhlau Verlag, 2. Baskı, Wien-Köln-Graz, 1986, ISBN-10: 3205063546, s. 73

1934'te başlayan tartışmaları devam ettirebilmek imkansız denilebilecek kadar zordu.¹⁶

Avusturya Marksizminin fatalizmi ve onunla bağlantılı olan perspektifler ve beklentiler yeni gerçekliğe uymadı, hiç bir anlam ifade etmediği ispat edildi ve dünya tarihi tarafından da kabul görmedi.¹⁷ Bununla birlikte birçok yanılsama ortadan kalktı. Idealizm ve teorik derinlik de büyük bir zarara uğradı. Dünyanın heyecanı yerini farkına varılmaksızın bugünün ilkelere değil de fırsatlara yönelen pragmatizmine dönüşerek şimdiki zamanın oldukça boş ve fakir bir görünüşüne büründü.¹⁸

SONUÇ

Avusturya Marksizminin teorik ve pratik olarak oldukça değişken bir geçmişi vardır. Ortaya çıkışı itibariyle Karl Renner, Otto Bauer ve Max Adler gibi seçkin düşünürler tarafından temsil edilmiş ve Viyana'da konuşlanmış Marksist Düşünce Okulu olarak ortaya çıkmış, iki savaş arası dönemde, solun ve sağın çapraz eleştirileri altında Avusturya Sosyal Demokrasisinin siyaseti ve görünümüne denk düşmüş ve sonunda marksizmin uluslararası açıdan parlayan düşünsel merkezi konumuna gelmişti. Avusturya marksizmi, hem siyasal felsefe hem de pratik siyasette, Marksizmin bekle ve gör politikasına (Attentisme) doğru sınıflandırılan determinist, fatalist yorumlanması olarak nitelendirilmiştir. Siyasal hayat ve sosyalizmin aniden geleceği ile ilgili eskatolojik öngörülerini uzlaştıran Avusturya Marksizminin ajitasyonun da sırasıyla, oyalayıcı uzak bir beklenti ve dolaysız beklentiler uyandıran yakın beklenti uygulanmaktaydı. Bunun dışında küçümsenme ve büyütülme arasında gidip gelen parlamentarizmin takdirini açığa vuran çift manalı devrim kavramından yararlanılmaktaydı.

Sosyal demokrasiye beklenmedik bir şekilde büyük güç veren 1918 olaylarının, Avusturya Marksist ideolojisi tarafından devrim olarak şekillendirilmesi gerçekte bir çok bakımdan isabetsiz olan ve bu hareketleri aynı şekilde devrim olarak anlayan ve hisseden burjuva propagandasının işine yaradı.

İki yıldan daha az bir süre hükümet ortaklığından sonra koalisyonun sona erışı ve muhalefete yöneliş, sosyalizm için etkili olabilme yolunda hükümetin içinden veya dışından bakanların yegane somut bir tahmini değil

¹⁶ A.g.e., s. 72.

¹⁷ A.g.e.,s. 73

¹⁸ A.g.e., s. 73.

aksine marksist devlet öğretisinden alınmış olan inancın devletin burjuva prensiplerine geri götürülmesidir.

Bu geçiş sessizce gerçekleştirildi zira gelecekte tüm gücü ele geçirmek, güçlü hissetmek için iki beklenti sözkonusuydu: ilk olarak seçim yolunda çoğunluk elde edileceği yönündeki sosyolojik mekanizmaya inanılmıştı. İkinci olarak kapitalizmden sosyalizme geçişte doğa yasaları perspektifine sıkı sıkıya sarınılmıştı. Her iki perspektife sahip olmakla dış tehlikelere karşı güvende olunacağı inancı vardı. Gerçek seçeneğin ne kapitalizm ne de sosyalizm aksine faşizm veya burjuva hukuk devleti olduğu oldukça geç farkedildi. Avusturya marksist geleneği çerçevesinde, kendi örgütünü kurma, eylem yapma ve kendi başına bir faaliyet icra etmenin şartları, parti bürokrasisinin çıkarları v.s. özgün siyaset ve gidişat üzerine bir bilinç eksikliği söz konusuydu.

Avusturya Marksizmi, sosyalizm teorisine ve pratiğine yaptığı katkılar temelinde, uygulamadaki başarısızlığından dolayı, akademik ve tarihsel açıdan olumsuz değerlendirilmemelidir. Avusturya Marksizmini biçimlendirenler, günümüzde de hala çözümlenememiş ve hala çözmeye çalıştığımız problemlere yönelik sorular ve cevaplar üretmişlerdir. Öncelikle Bolşevizm ve reformizm arasında bir „üçüncü yol“ a işaret eden Avusturya Marksizmi düşüncesi günümüzde de önemini kaybetmemekte ve bir çok ülkede sosyalizmin gerçekleştirilmesi yolunda yapılan tartışmalarda yer almaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

DAY B. R., GAIDO D., *Discovering Imperialism: Social Democracy to World War I*, Historical Materialism book series, ISSN: 1570-1522, Korinklijke Brill, Leiden, Hollanda, 2012

GLASER E., „Im Umfeld des Austromarxismus, Ein Beitrag zur Geistesgeschichte des Österreichischen Sozialismus“, *The Journal of Modern History, Reviewed Works*, Vo.58, No 3, The University of Chicago Press, 1986, <http://www.jstor.org/stable/1880266>

KRIECHBAUMER R., *Die Grossen Erzählungen der Politik: Politische Kultur und Parteien in Österreich von der Jahrhundertswende b,s 1945*, Böhlauverlag, Viyana, 2001, ISBN 3-205-99400-0

LEICHTER O., „Der Austromarxismus und der 15. Juli“, *Der Kampf, Internationale Revue*, 1927.

LESER N., Genius, Austriacus, Beitaege zur politischen Geschichte und Geistesgeschichte Österreichs, Böhlau Verlag, 2. Baskı, Wien-Köln-Graz, 1986, ISBN 10: 3205063546

LESER N., WLASITS S.P., 1927: Als dir Republik brannte, Von Schattendorf bis Wien, Edition Va Bene, ISBN 3851671287, Viyana, 2002.

RAY J., 1920-1934: The death of the Austrian Left, libcom.org, <http://libcom.org/history/1920-1934-the-death-of-the-austrian-left>

SCHMIDT H., CZEIKE F., Frans Schumacher, Europaverlag, Viyana, 1964.

TALAS E., NEUGEBAUER W., Austrofaschismus, Politik, Ökonomie, Kultur. 1933-1938, Lit Verlag, 5. Baskı, Viyana 2005, ISBN 3-8258-7712-4